

ไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ : การปรับจุดยืนที่ยั่งยืน

Thailand in The Stream of Globalization : The adjust in Susstanable Stand-point

ชญญ โทธิรัมย์

บทคัดย่อ

เมื่อโลกก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ศตวรรษแห่งการเชื่อมโยงประเทศต่างๆ ให้เข้าสู่เงื่อนไขต่างๆ ภายใต้ระบบอันเป็นสากลตามที่เรียกว่า "โลกาภิวัตน์" โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศตามนัยนี้ได้กลายเป็นแม่แบบแห่งการพัฒนาของโลกปัจจุบันอย่างแท้จริง ในกระแสโลกาภิวัตน์เช่นนี้ ไทยจำเป็นต้องปรับตัวในระดับฐานคิดอันเป็นระบบการศึกษาและนโยบายพัฒนาประเทศ เพื่อเชื่อมเศรษฐกิจภายในที่เน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเศรษฐกิจแบบตลาดจากภายนอก ซึ่งก็หมายถึง การหันกลับไปให้ความสำคัญระดับรากฐาน โดยส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อแสวงหาคำความรู้ในท้องถิ่น และยกย่องระบบการเรียนรู้สู่สากลเพื่อได้บุคลากรทั้งในภาคอุตสาหกรรม บริการและเกษตรกรรมที่ยั่งยืน การดำเนินนโยบายแบบนี้เรียกว่า เปิดประเทศรับกระแสโลกาภิวัตน์อย่างมีขอบเขต และมีการปรับตัวเพื่อจุดยืนที่ยั่งยืน

Abstract

The world in the 21st century, is the world of connections of various conditions under Globalization; that is to say, the economic, social expansion. This is the model of the world development at present. Thailand itself has to reform education system, the nation development policy to link the internal economic: economic competence to the external world market. That means it has to aim at the grass root economic, supporting the researches to find the local knowledge and upgrade it to the universal knowledge to develop the certainty of economic. This policy is called "adjudge oneself to the globalization for the certainty of economic"

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสำนักวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทนำ

เมื่อโลกก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ศตวรรษแห่งการเชื่อมโยงประเทศต่างๆ ให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้นหรือประเทศต่างๆ ได้ก้าวสู่ระบบหนึ่งเดียวกัน ตามที่เรียกว่าโลกาภิวัตน์ (Globalization) นับได้ว่าเป็นกระแสหลักของโลกแห่งยุคปัจจุบันในฐานะเป็นตัวจักรขับเคลื่อนโลกใบนี้ภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกซึ่งเต็มไปด้วยกระแสแห่งการพลวัตอย่างสูง และรวดเร็วทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งไม่เคยเป็นมาก่อน การไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์นี้ได้เร่งให้ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย หันมาเปิดนโยบายทางเศรษฐกิจแบบเสรีและดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจภายใต้กฎกติกาอันเป็นสากล โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ เพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศตามนัยนี้ได้กลายเป็นแม่แบบแห่งการพัฒนาของสังคมโลกปัจจุบันอย่างแท้จริง ประเทศไทยในกระแสแห่งการพลวัตเช่นนี้ เราจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อรับกับเงื่อนไขใหม่ของโลกเพื่อจุดยืนที่ยั่งยืนได้อย่างไร

ไทยในบริบทของโลก

สังคมโลกปัจจุบัน กำลังอยู่ในกระแสที่เรียกว่า "โลกาภิวัตน์" ได้ขยายอิทธิพลในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา โดยเริ่มจากระบบเศรษฐกิจก่อน กระแสโลกาภิวัตน์อาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การผ่อนผันกฎระเบียบการค้า การเคลื่อนย้ายตลาดการเงินได้อย่างเสรี ผลที่ตามมาคือ ประเทศต่างๆ ตกอยู่ในอิทธิพลโลกาภิวัตน์ทุนนิยม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงประชาคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์นั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนสูง ประเด็นตรงนี้ ก่อให้เกิดผลคือประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายที่ยังขาดความพร้อม ย่อมเผชิญกับภาวะบีบคั้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งนำไปสู่ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ

และสังคม ในทางกลับกัน กระแสโลกาภิวัตน์นี้ย่อมส่งผลดี และเปิดโอกาสกว้างให้กับกลุ่มประเทศพัฒนาที่มีความพร้อม กระแสโลกาภิวัตน์ถือว่าเป็นกระแสหลักในบริบทของโลก ซึ่งมีลักษณะตามที่คณะกรรมการวิชาการ วิสามัญศึกษาและติดตามการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศนำเสนอมีประเด็นหลักๆ ดังนี้

1. เงื่อนไขทางการเมือง ประเทศพัฒนาแล้วจะผลักดันค่านิยมระหว่างประเทศในรูปของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ระหว่างประเทศพัฒนา ในขณะเดียวกันประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มไม่สมดุลในเงื่อนไขทางการเมืองต่อไป

2. เงื่อนไขทางด้านระเบียบใหม่ กระบวนการโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดผลสองด้าน คือ ก่อให้เกิดตลาดใหม่ๆ เครื่องมือใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต และมัลติมีเดีย ก่อให้เกิดผู้มีบทบาทใหม่ในประชาคมโลก เช่น องค์กรเอกชน รวมทั้งก่อให้เกิดกฎระเบียบใหม่ในสังคมโลก แต่อีกด้านหนึ่งได้ก่อให้เกิดความไม่สมดุลในระบบการพัฒนาของโลก เพราะทำให้ช่องว่างระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนามีมากขึ้น รวมทั้งเป็นเหตุให้สังคมและวัฒนธรรมในหลายประเทศอ่อนแอลง นอกจากนี้การพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่เป็นอยู่ ได้ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาคุณค่าของมนุษย์น้อยมาก จากกระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้โลกอยู่ในบริบทเดียวกัน บริบทที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ขาดความยั่งยืนในมิติทางสังคม กล่าวคือ ชุมชนได้ล่มสลาย วิถีของเกษตรกรรมถูกแทนที่ด้วยอุตสาหกรรมนี้คือภาพชีวิตของสังคมในสหัสวรรษใหม่สหัสวรรษที่สังคมใกล้ชิดกัน ไร้สายไร้พรมแดนทางข้อมูลข่าวสาร แต่ถูกแทนที่ด้วยการไร้ความเอื้ออาทร วัฒนธรรมท้องถิ่นได้แยกออกจากวิถีสังคมแทบสิ้นเชิง

3. เงื่อนไขของระบบเครือข่าย ผลจากโลกาภิวัตน์ได้ทำให้นโยบายภายนอกและนโยบายภายในมีความเกี่ยวโยงกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งทำให้กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์และวางแผนพัฒนาของประเทศต่างๆ ต้องเปลี่ยนไปจากเดิม ประเด็นนี้ ประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมถูกบีบจากกระแสโลกาภิวัตน์ให้มียุทธศาสตร์พัฒนาในบริบทเดียวกัน

4. เงื่อนไขเกี่ยวกับกติกาของโลก เศรษฐกิจและสังคมในกระแสโลกาภิวัตน์ ยังเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันถึงโครงสร้างที่เหมาะสมสำหรับประเทศต่างๆ ในขณะที่เดียวกันประเทศต่างๆ จะต้องปรับบทบาทและพัฒนาขีดความสามารถภายใต้กติกาของโลก ประเทศพัฒนาแล้วมีแนวโน้มใช้นโยบายเศรษฐกิจหลายกรอบ เช่น พหุภาคีนิยม เป็นต้น เพื่อให้ได้ประโยชน์ในกติกาของโลก เช่นนี้ ประเด็นอยู่ที่เมื่อประเทศต่างๆ เปิดประเทศพัฒนาตามบริบทของโลกจะมีความเหมาะสมในความหลากหลายเพียงใด

5. เงื่อนไขทางด้านวิทยาการ ความรู้หรือวิทยาการ (Knowledge) มีความสำคัญในด้านการส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก อาจกล่าวได้ว่าวิทยาการดังกล่าวนับว่าเป็นฐานแห่งการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การศึกษา ทรัพยากรมนุษย์ การจัดการและการจัดองค์การอย่างแท้จริง

6. เงื่อนไขระดับโลก ในบริบทแห่งโลกปัจจุบัน อยู่นาน กาลังอยู่ในประเด็นระดับโลก (Global issues) ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา ล้วนแต่อยู่ในระดับโลกทั้งนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ประเทศต่างๆ เตรียมความพร้อมทั้งในการพัฒนาภายในและเตรียมรับในการมีส่วนร่วมในการกำหนดกระแสโลกดังกล่าว¹

จากบริบทของโลกที่มีเงื่อนไขเช่นนี้ส่งผลให้ไทยซึ่งอยู่ในกระแสดังกล่าว หันไปเปิดรับการลงทุนการค้าของทุนขนาดใหญ่จากภายนอก โดยลักษณะนี้อุตสาหกรรมได้ย้ายจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่ง การดำเนินธุรกรรมมักเป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์ในฐานะเป็นส่วนประกอบของบริษัทจากต่างชาติและดำรงตนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจในระดับโลก การขยายตัวทางเศรษฐกิจในลักษณะดังกล่าวนี้แทบมิได้เชื่อมกับระบบเศรษฐกิจโดยรวมในประเทศนั้นเลย เมื่อเป็นเช่นนี้เศรษฐกิจแห่งชาติได้ถูกทำลายจากระบบที่ใหญ่กว่า หนึ่งประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยที่ดำรงชีพด้วยระบบเกษตรกรรมและการตลาดภายในประเทศ มีส่วนผลักดันให้เศรษฐกิจภายในประเทศขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ได้รับผลกระทบจากนโยบายมุ่งขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมคือ เมื่อแรงงานจากภาคเกษตรกรรมได้หันเหไปทางภาคอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้เศรษฐกิจภายในชาติได้รับผลกระทบ เป็นผลกระทบของคนส่วนใหญ่ทั้งนี้เป็นเพราะนโยบายเปิดประเทศเสรีกับระบบระดับโลก ที่กล่าวมานั้นสะท้อนให้เห็นว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจในบริบทของโลกแทบไม่ได้เชื่อมกับประชากรส่วนล่างของประเทศ ในฐานะผู้สร้างเศรษฐกิจภายในชาติ แต่จะเอื้อประโยชน์แก่ชนชั้นกลางของประเทศ ในฐานะเป็นทรัพยากรมนุษย์ในระบบเศรษฐกิจระดับโลก ในประเด็นนี้ชนชั้นกลางได้เริ่มผลักดัน ตัวเองให้ห่างหายจากสังคมและเศรษฐกิจในท้องถิ่นมากขึ้น

แม่แบบการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์

หากจะกล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาซึ่งเป็นที่ยอมรับกันเป็นอย่างดีในบริบทของโลกปัจจุบันคือ การพัฒนาสู่ภาวะทันสมัยหรือการขยายตัวทางอุตสาหกรรมในเวลาต่อมาได้กลายเป็นแม่แบบการพัฒนาของไทย

¹ ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ. เจาะมาตรการแก้วิกฤติเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน. 2543. หน้า 162-164.

ลักษณะเด่นของแม่แบบการพัฒนาประเภทนี้ คือ การได้บรรลุถึงอัตราการเจริญเติบโตอย่างสูง โดยอิงตัวเลขจากผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product = GNP) และแม่แบบประเภทนี้ได้มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือ การสร้างความรุ่งเรือง โดยผนวกระบบเศรษฐกิจภายในประเทศเข้ากับระบบเศรษฐกิจของโลก แต่ในความเป็นจริงแล้ว การบรรลุเป้าหมายเกี่ยวกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูง คือความมั่งคั่ง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะตกอยู่และถูกจัดสรรโดยชนชั้นนำ ในขณะที่เดียวกันปล่อยให้ผลแห่งการเจริญเติบโตบางส่วนตกไปยังส่วนล่างของสังคม การเจริญเติบโตทางสังคมเศรษฐกิจ ในลักษณะนี้ได้ขยายตัวควบคู่กับการเพิ่มความขัดแย้ง และความแตกต่างในสังคม จากนัยแห่งการพัฒนาของไทยในกระแสโลกาภิวัตน์นี้ได้สะท้อนให้เห็นความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมบนความสูญเสียของวิถีเกษตรกรรม การกระจายรายได้และความมั่งคั่ง มีความไม่เป็นธรรมมากขึ้นทุกที การที่เอกชนมีอำนาจและเป็นอิสระจากกฎระเบียบมากขึ้น การวางแผนการพัฒนาเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจมีบทบาทน้อยลง² ลักษณะเหล่านี้เป็นได้ทั้งเสริมโอกาสที่มีอยู่ให้ขยายตัวมากขึ้น เช่น มีอาชีพใหม่ และลดโอกาสที่มีอยู่น้อยให้ลดลงอีก เช่น มีคนจนเพิ่มขึ้น เหล่ามิชฉาชีพรูปแบบใหม่ ซึ่งเกิดจากความยากจน ซึ่งกล่าวรวมๆ แล้ว คือ สายพันธุ์ใหม่ทางเศรษฐกิจ สังคม สายพันธุ์ใหม่ที่จะสร้างปรากฏการณ์ในสังคมโลกอย่างทั่วถึงที่กระแสโลกาภิวัตน์ไหลบ่าไปถึง หากจะให้ไทยเราสามารถดำรงอยู่ได้นั้น จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรับกระแสที่มีความกดดันหลายอย่าง อันเป็นปฐมเหตุของความแปลกแยก ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นความแปลกแยกที่สืบเนื่องมาจากสายพันธุ์ใหม่นั้นเองประกอบด้วย

1. ความแปลกแยกด้านแรงงาน สายพันธุ์ใหม่ของกระแสโลกาภิวัตน์นี้ ได้นำประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาให้มีแนวโน้มของการขยายตัวทางภาคธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องภายใต้แรงกดดันจากเงื่อนไขต่างๆ ของบริบทโลกแห่งยุคปัจจุบัน ส่งผลให้แรงงานภาคเกษตรกรรมลดลง และมักเป็นแรงงานผู้สูงอายุ เนื่องจากขาดแรงจูงใจในอาชีพเกษตรกรรม แต่ในทางกลับกันแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นคนหนุ่มสาวเพิ่มขึ้น นี่คือการเปลี่ยนแปลงของแรงงานไทย วิธีการดำรงชีพที่ใช้วิถีการหลายรูปแบบ (สังเคราะห์) กล่าวคือ ปลูกข้าว ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า เพื่อยังชีพในครัวเรือน หรือซื้อขายภายในชุมชน ในลักษณะนี้ครัวเรือนหรือชุมชนเป็นฐานการผลิต คนในชุมชนเรียนรู้วิชาชีพแล้วยังชีพตามสภาพแวดล้อมของธรรมชาติ ในประเด็นฐานการผลิตอยู่ในครัวเรือนนี้เป็นการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนนั่นเอง ได้ทั้งมิติเศรษฐกิจและมิติสังคม กล่าวคือ เศรษฐกิจพออยู่ได้ ชุมชนอบอุ่น นี่คือนิยามชีวิตของสังคมในอดีตที่กำลังเลือนหายไปกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจแนวใหม่ตามแม่แบบของโลก ภาพเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นภาพของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่ได้แยกส่วนจากชุมชน นับเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจบนความสูญหายของวิถีชนบท

2. ความแปลกแยกระหว่างเมืองกับชนบท เนื่องจากเมืองใหญ่ได้กลายเป็นฐานการผลิตในฐานะเป็นประเทศบริวาร ซึ่งเชื่อมกับระบบจากภายนอก ด้วยเหตุนี้ทำให้เมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ ได้กลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งเป็นฐานที่มั่งคั่งกว่าเมืองที่เล็กที่มีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่า นี่คือการแปลกแยกระหว่างเมืองกับชนบท

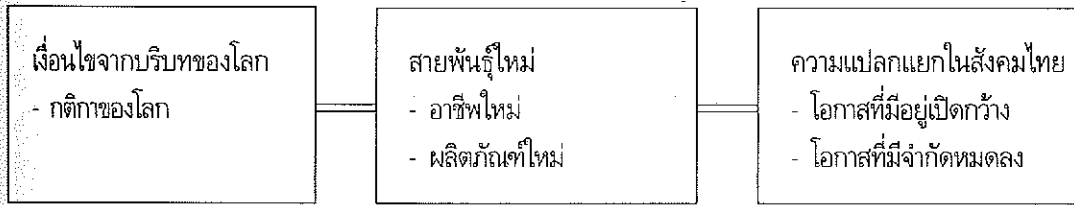
เงื่อนไขจาก
- กติกาของ

ผู้เขียน:

หาก
บริษัทโลกปัจ
ในสหัสวรรษใ
บุคคล ที่ครอ
ไมโครชิพและ
บุคคลนั้นเมื่
สารสนเทศ ที่
เศรษฐกิจ สัง
ชี้อาชีพแห่งโลก
อนึ่งเพื่อให้เข้า
ต้องพิจารณา
กองทุนระหว่าง
FUND : IMF
องค์กรทั้งสาม
แบบแยกไม่
สร้างกฎเกณฑ์
อำนาจประโยชน์
โลกเป็นเสมือน
กฎเกณฑ์ของ
มีความเป็นไป
ที่สุด มิใช่สห
ต่างหาก กลุ่ม
นี่คือ กลุ่มเก

² วอลเตน เบลโล และคณะ. วิถีชีวิตกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2547. หน้า 81-82.

³ วอลเตน เบลโล

ผู้แข่งขันในกระแสโลกาภิวัตน์

หากจะกล่าวถึงการแข่งขัน ภายใต้กติกาของบริบทโลกปัจจุบันนั้น จะต้องชี้ประเด็นถึงปัจจัยชี้ขาดในสหัสวรรษใหม่ด้วย เพราะการที่ประเทศ หน่วยงาน บุคคล ที่ครอบครองเทคโนโลยีระดับสูง โดยเฉพาะ ไมโครชิพและซอฟต์แวร์ ย่อมทำให้ประเทศ หน่วยงาน บุคคลนั้นมีศักยภาพ กำหนด สร้างและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเปิดโอกาสให้สามารถกุมชะตากรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในกำมือได้ นี่คือนโยบายชี้ขาดแห่งโลกยุคปัจจุบัน บนเส้นแบ่งระหว่างผู้แพ้ผู้ชนะอันหนึ่งเพื่อให้เข้าใจกระบวนการใหม่ของกระแสโลกาภิวัตน์ ต้องพิจารณาบทบาทของธนาคารโลก (World Bank) กองทุนระหว่างประเทศ (International Monetary = FUND : IMF) และองค์การการค้าโลกด้วย เนื่องจากองค์กรทั้งสามองค์กรนี้สัมพันธ์กับปัจจัยชี้ขาดแห่งชัยชนะแทบแยกไม่ออก เพราะองค์กรระหว่างประเทศเหล่านี้ได้สร้างกฎเกณฑ์ว่าด้วยการเคลื่อนย้ายทุน และสินค้าที่อำนวยความสะดวกแก่บริษัทข้ามชาติโดยเฉพาะ องค์การการค้าโลกเป็นเสมือนรัฐบาลระดับโลกในยุคใหม่ที่กำลังทำใหกฎเกณฑ์ของประเทศต่างๆ กลายเป็นสากล เพราะฉะนั้นมีความเป็นไปได้ในอนาคตอันใกล้นี้ องค์กรที่เข้มแข็งที่สุด มิใช่สหประชาชาติ แต่จะเป็นองค์กรการค้าโลกต่างหาก กลุ่มแรกที่ประสบความสำเร็จจากปัจจัยชี้ขาดนี้คือ กลุ่มเกษตรกรจากประเทศด้อยพัฒนา เนื่องจาก

ขาดโอกาสบนเวทีแห่งการแข่งขันภายใต้กฎกติกาสากล และระบบเศรษฐกิจสารสนเทศยุคใหม่ เนื่องจากมีการพัฒนาเทคโนโลยีในระดับต่ำ ไม่สามารถแข่งขันในตลาดที่ถูกกำหนดด้วยมาตรฐานคุณภาพสากลได้ เมื่อศักยภาพไม่ถึงระดับความเป็นสากล แต่เปิดตัวรับกติกาสากลในที่สุดจึงประสบความพ่ายแพ้ในกติกาสากล นั้นหมายถึงสินค้าจากเกษตรกรรมจึงพ่ายแพ้แก่สินค้าอุตสาหกรรมและธุรกิจ องค์กรขนาดกลางเล็ก ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเป็นผู้พ่ายแพ้เช่นเดียวกัน นอกจากนั้นกลุ่มที่พ่ายแพ้กลุ่มสุดท้ายจากระบบนี้คือ กลุ่มแรงงานและสิ่งแวดล้อม การเคลื่อนย้ายทุนในภาวะเช่นนี้ถึงแม้ไทยเราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ได้ เราควรปรับตัวเพื่อปกป้องเศรษฐกิจของชาติ ด้วยการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ในเรื่องการวิจัย และพัฒนาฝีมือแรงงาน ประการที่สำคัญเราต้องให้ความสนใจสัจญญาณเตือนจากเงื่อนไขบริษัทโลกเพื่อเตรียมรับสภาวะการณ์ในอีก 10 ปีข้างหน้า เศรษฐกิจและสังคมไทยจะเข้มแข็งเพียงใดซึ่งหมายถึงจะต้องปรับตัวหลายอย่างด้วยกันซึ่งประกอบด้วย

1. จะต้องพัฒนาทักษะแรงงานให้สูงขึ้น
2. จะต้องมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศ แทนการนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 นี้³

หากไทยเราขาดการเตรียมตัวให้พร้อมในระยะยาว อาจต้องพบกับความพ่ายแพ้แก่ประเทศใน

³ วอลเดน เบลโลและคณะ. วิกฤติกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2542. หน้า 40, 41.

ภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งติดตามมาอย่างกระชั้นชิด เช่น ในเวียดนาม แม้ในปัจจุบันมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่ต่ำกว่าไทยก็จริง แต่เวียดนามมียุทธศาสตร์ เพื่อรองรับสภาวะการณ์ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็ระบบ การพัฒนาทักษะแรงงาน นับว่ามีการปรับตัวเป็นอย่างดี

ไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

ตามที่ได้นำเสนอไปแล้วคือเมื่อเงื่อนไขใน กระแสการเปลี่ยนแปลงของบริษัทโลกนั้น ได้บีบให้ไทย เราต้องมีนโยบายที่เปิดและเชื่อมกับระบบที่ใหญ่กว่า ณ เวลานั้นอาจกล่าวได้ว่าไทยเปิดประตูสู่สากลต่างๆ ที่ขาด ความพร้อมในหลายด้านด้วยกัน โลกาภิวัตน์ทุนนิยมนั้น เกิดในประเทศพัฒนา โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำ เสนอทฤษฎีการค้าเสรีว่าจะช่วยสร้าง ความมั่งคั่งและความเจริญรุดหน้าแก่ชาวโลก พร้อมกันนั้นได้เสนอว่า การเมืองในศตวรรษที่ 19 เป็นสิ่งล้าสมัยและได้กลายเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การทำอะไร ข้ามรัฐหรือการลดบทบาทของรัฐ โดยองค์กรระหว่าง ประเทศเป็นสิ่งที่จะต้องรับทำ เนื่องจากประเทศพัฒนา แล้วเป็นผู้ก่อกระแส เพราะมีความพร้อมสำหรับ กระบวนการโลกาภิวัตน์ 3 ประการ ประกอบด้วย

1. มีบรรษัทข้ามชาติอยู่มาก คือประเทศที่มี บริษัทขายฐานการผลิตไปยังประเทศต่างๆ ซึ่งมีลักษณะ ครอบงำเศรษฐกิจท้องถิ่น
  2. มีการพัฒนาสู่ความเป็นเมือง คือมี ประชากรเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่ในเมือง
  3. มีระบบเครือข่ายความมั่นคง หรือประกัน สังคมครอบคลุมไปทั่วประเทศ
- ปัจจัยสามประการนี้เป็นความพร้อมที่จะผลักดันให้เกิดกระบวนการเชื่อมกับประเทศต่างๆ เพื่ออาศัย

ความพร้อมนี้มาเป็นข้อได้เปรียบ หากพิจารณาประเด็นนี้ แล้วสะท้อนมายังประเทศไทย จะพบว่าเรายังไม่พร้อม มากนัก บริษัทที่มีเครือข่ายในต่างประเทศขนาดใหญ่ใน ระดับบรรษัทข้ามชาติมีอยู่เพียงบริษัทเดียว คือกลุ่มซีพี ส่วนด้านตลาดการเงินของไทยเรา ตามที่ธนาคารพัฒนา แห่งเอเชีย (ADB) ประเมินว่า ขาดความมั่นคงมี ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในส่วนชนบท มีเครือข่ายความ มั่นคงจำกัดอยู่ในกลุ่มขนาดเล็ก การที่ไทยเราเปิดประตู สู่กระแสโลกาภิวัตน์ขณะที่ยังไม่พร้อมเห็นได้ชัดกรณี การเปิดเสรีทางการเงิน⁴ สภาวะการณ์เช่นนี้เปรียบได้ กับความไม่พร้อมในการแต่งตัว เพราะอาบนํ้าเสร็จใหม่ๆ แล้วมีคนมาเคาะประตู เมื่อเปิดประตูต้อนรับแขก ผู้มาเยือน ทำให้เจ้าของห้องยกหนักที่จะสงวนท่าทีที่ ควรสงวน (ในที่สุดอาจนำไปสู่ความสูญเสียพืชพันธุ์เขต ร้อนชื้นซึ่งมีค่าในเชิงเวชภัณฑ์บางชนิดและภูมิปัญญา ท้องถิ่นเหล่านี้ เป็นต้น ที่เป็นสิ่งที่ต้องสงวนไว้ในฐานะ เป็นมรดกของชาติ)

ไทยในภาวะถูกครอบงำโดยมหาอำนาจ เศรษฐกิจ

กระแสโลกาภิวัตน์หรือการครอบงำโลกโดย อภิมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ดูเหมือนว่าระบบเศรษฐกิจ ของโลกที่ทุกประเทศกำลังพัฒนาได้ดำเนินไปในแนวทาง เดียวกัน จริงๆ แล้วเป็นเศรษฐกิจที่ผูกขาดและบงการ โดยประเทศ พัฒนาอุตสาหกรรมอยู่เบื้องหลัง โดยผ่าน บริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งเรียกว่า ทุนข้ามชาติ (Transnational Coperation) กลุ่มประเทศพัฒนาเป็นผู้ผลิตและส่งออก สินค้าเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงผลิต ให้ทุนอุดหนุน เกษตรกรของตน และใช้นโยบายกีดกันสินค้าเกษตรจาก ประเทศอื่นๆ มีอำนาจต่อรองในตลาดโลกสูงกว่า

และได้ผลักดัน โดยการเปิดรั ความเจริญเติบโต ประเทศและก อื่นเปิดโอกาส ไร่รายไปแสวง ความพร้อมที่ ประชาชนเจ้าของ ประเทศด้วยพิ กิดกันภายใต้ร เสรี มีขอบเขต ที่ปรากฏคือ ป การค้า องค์กา ครอบงำที่ประเท องค์การค้าโลก เพื่อความเป็นธ การกล่าวหาใน ประสบความล้ ประเทศเม็กซิโ หมดสำหรับกร และเอื้อโอกาส ใ่อุปโภคภัณ ชาติ ประโย

การปรับตัว

ท่าม เราจำเป็นต้อง หยุดการทุ่มเท ынที่ยั่งยืน อกจากการชี

⁴ อรุช อาภาภิรม. ภาวะสิ้นยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : โครงการวิทยุธรรม. 2542. หน้า 29.

⁵ วิทยากร เชียง

และได้ผลักดันให้เกิดความคิดร่วมแก่ประเทศต่างๆ โดยการเปิดรับการลงทุนและการค้าเสรี จะทำให้เกิดความเจริญเติบโตหรืออีกอย่างก็คือ เสนอให้มีการเปิดประเทศและการค้าเสรี ซึ่งในท้ายที่สุดก็ทำให้ประเทศอื่นเปิดโอกาสอย่างเสรีแก่บรรษัทข้ามชาติจากประเทศร่ำรวยไปแสวงหาผลประโยชน์ในนามการลงทุน ด้วยความพร้อมทำให้บรรษัทข้ามชาติได้ความมั่งคั่งมากกว่าประชาชนเจ้าของประเทศ แต่ทว่าในทางกลับกันกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาถูกกีดกันสินค้าเกษตรสิ่งทอ เป็นการกีดกันภายใต้ระบบเสรีนั่นเอง จึงเกิดข้อสงสัยว่า คำว่าเสรี มีขอบเขตไปถึงไหน เสรีเพื่อใคร เพราะข้อเท็จจริงที่ปรากฏคือ ประเทศมหาอำนาจเศรษฐกิจได้กีดกันทางการค้า องค์การการค้าโลก (WTO) เป็นเพียงเวทีเจรจาต่อรองที่ประเทศมั่งคั่งกว่าต่อรองให้ประโยชน์มากกว่า องค์การการค้าโลกบางครั้งก็ถูกกล่าวว่าเป็นเพียงตราประทับเพื่อความเป็นธรรมของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ การกล่าวหาในลักษณะนี้เกิดขึ้นหลังจากองค์การดังกล่าวประสบความล้มเหลว การเจรจาที่เมืองแคนคูน (cancoon) ประเทศเม็กซิโก เมื่อปี 2546 แต่ก็ทำให้จะมีข้อเสียไปหมดสำหรับกระแสโลกาภิวัตน์ทุนนิยม ยังพอมีประโยชน์และอื้อโอกาสให้บ้างแก่ประเทศกำลังพัฒนา แต่มักจะเอื้อประโยชน์แก่ชนชั้นสูง-กลาง ที่เข้าไปมีหุ้นกับบรรษัทข้ามชาติ ประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น

การปรับตัวเพื่อความยั่งยืน

ท่ามกลางกระแสสังคมที่พลวัตไปเช่นนี้ เราจำเป็นต้องเลิกยึดถืออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจหยุดการทุ่มเทเป็นพิเศษเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมมาสู่อุตสาหกรรมที่ยั่งยืน หมายความว่าต้องนำระบบเศรษฐกิจออกจากการขึ้นขึ้นที่ตาย โดยกลไกตลาดจากภายนอก

และปรับโครงสร้างเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมมนุษย์ หมายถึงสังคมที่มั่นคงทางชุมชน และความมั่งคั่งทางรายได้ โดยไม่เอียงไปข้างใดข้างหนึ่งมาก มิฉะนั้นแล้วจะทำให้สังคมเสียดุลภาพ เพราะยิ่งอัตราการเติบโตสูงขึ้น แต่เป็นความเจริญเติบโตที่เปราะบางและไม่แท้จริง ทำให้ทันสมัยแต่เปลือกนอก การพัฒนาที่เสียดุลยภาพ เช่นนี้ทำให้จุดยืนตั้งอยู่บนความไม่ยั่งยืน ในส่วนของประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีลักษณะการเติบโตแบบนี้ หรือแบบที่เรียกว่านิคส์ (nic) ที่ขาดความยั่งยืน เพราะได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวจากจุดถ่วงดุลที่ควรจะเป็น เช่น สิ่งแวดล้อมได้เคลื่อนจากจุดยืนที่อุดมสมบูรณ์ เศรษฐกิจได้ผกผันจากศักยภาพแห่งการพึ่งตนเองสู่การพึ่งพิงจากภายนอก เป็นต้น อัตราการเติบโตเช่นนี้ถ้ามองในแง่หนึ่งก็ไม่ได้จริงแท้อะไรตามที่ได้กล่าวไปแล้ว เพราะขาดการพัฒนาพื้นฐานให้เข้มแข็ง ถึงจะมองการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมก็เป็นเพียงการพัฒนาแค่ระดับต้น เพราะไม่ลงไปยังระดับรากฐานที่เหมาะสม เห็นควรมีแม่แบบดังนี้

- 1. เน้นอัตราการเติบโตที่ต่ำลง เพื่อความยั่งยืนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม
- 2. ให้ความสำคัญแก่ภาคเกษตรกรรมในฐานะเป็นรากฐานระบบเศรษฐกิจ
- 3. กระจายคืนความมั่งคั่งสู่สังคมทุกภาคส่วน

ความสำคัญที่จะแสวงหาแนวทาง เพื่อเป็นแม่แบบการพัฒนา เป็นเรื่องของจินตนาการที่จะมองเห็นการเปลี่ยนแปลงของโลก โลกนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป แต่ในระบบการศึกษาของเราอย่างขังตัวเองอยู่ในโลกเก่า ตรงนี้เราก็ต้องปลดตัวเองออก นี่เป็นเรื่องน่าที่สำคัญ แนวคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียง น่าจะเป็นแม่แบบการพัฒนาของไทยในยุคปัจจุบันอย่างแท้จริง หากจะกล่าวถึง ระบบ

⁵ วิทยากร เชียงกูร. เศรษฐกิจไทยเศรษฐกิจโลก. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2545 หน้า 82-89.

เศรษฐกิจพอเพียง ทุกคนมักจะมุ่งไปที่ไร่นา หรือภาพของชนบท แต่แท้ที่จริงแล้วระบบเศรษฐกิจพอเพียงในสถานการณ์โลกปัจจุบัน เราจะต้องเข้าใจว่า ณ ปัจจุบันเรากำลังอยู่ในบริบทไหนของโลก ไม่ใช่เป็นบริบทของชุมชนชนบทหรือเกษตรกรรมชีวิตอยู่ในโลกอย่างโดดเดี่ยว แต่ในความเป็นจริงแล้วกำลังอยู่ในโลกของการเชื่อมโลกกับสังคมอื่นอย่างกว้างขวางตามกระแสโลกาภิวัตน์ กระแสที่นำเราไปสู่เส้นทางเศรษฐกิจเขลยหรือเส้นทางแห่งการไล่ล่า จะเห็นว่าปัญหาของท้องถิ่นประเทศโลก มีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นจะต้องนิยามความหมาย “เศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาชนบท” ปรับเปลี่ยนตามบริบทของโลกไปด้วย เราจะต้องมองเห็นตัวที่ก่อปัญหา มองให้เป็นเพื่อนำมาวิจัยเป็นองค์ความรู้พัฒนาประเทศ ไม่ใช่เพื่อตอบสนองความต้องการแบบพออกินพอใช้เท่านั้น แต่จะต้องแสวงหาแม่แบบที่สามารถตอบปัญหา รวมทั้งหาจุดยืนในกระแสโลกาภิวัตน์ได้ด้วย นั่นคือกระบวนการพัฒนาอย่างมีขั้นตอนภายใต้ระบบเศรษฐกิจพอเพียง จากพออยู่พอกินมีศักยภาพในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ยกกระตบการพัฒนาเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติซึ่งเกิดจากระบบการพัฒนาไม่ไปกระทบระบบนิเวศน์จนนำไปสู่ขั้นตอนสุดท้าย คือ เศรษฐกิจชุมชน⁶ หนึ่งฐานคิดเพื่อทางออกของสังคมไทยตามที่ศาสตราจารย์เสน่ห์จามริก พุดถึงประกอบด้วย

1. ฐานทางเศรษฐกิจ
2. ฐานชุมชน
3. ฐานทางปัญญา
4. ฐานทางสิ่งแวดล้อม

จากฐานทั้งสี่ประการนี้มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการแสวงหาความรู้ วิทยาการใหม่ๆ

มาต่อยอดภูมิปัญญาไทยแล้วมารับเป็นระบบเศรษฐกิจที่ฐานของคนส่วนมาก เพื่อให้ชุมชนอยู่ได้ การขยายตัวทางอุตสาหกรรมบริการมีการขยายตัวแต่พอดี ไม่ใช่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเกินกว่าจะปรับโครงสร้างและระบบ โดยเฉพาะระบบการศึกษาจะปรับตัวได้ทันการเติบโตในลักษณะเช่นนี้เป็นความเจริญเติบโตครอบครองโครงสร้างเดิม หรือกล่าวอีกอย่างคือ การเจริญเติบโตที่ลอกเลียนแบบ ซึ่งไม่ใช่เกิดจากการพัฒนาฐานคิดของสังคมเราเอง เช่น ทางลัดเลียนแบบเพื่อยกกระตบกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางแฟชั่น มีการยกขบวนเหล่านางแบบแสดงลีลาในเวลาค่าคืนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีวัดพระแก้วเป็นฉากหลัง เกิดคำถามว่าการจัดงานนี้เกิดจากฐานคิดใด ฐานคิดเพื่อตึงเม็ดเงินจากต่างชาติในรูปของนักท่องเที่ยว การชอปปิง การกระตุ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมแฟชั่น พัฒนาการออกแบบเย็บตัดผ้าไทยสู่รอบสากล ถ้าเป็นเช่นนั้น ก็เท่ากับเป็นการต่อยอดแนวคิดโลกาภิวัตน์ทุนนิยมโลก หรือมีความเป็นเขลยทางความคิดนั่นเอง ส่วนในมิติทางสังคมเกิดอะไรบ้างกับสังคมไทยที่มีนางแบบ เดินแบบในรูปลักษณะโชว์เต้าหรือเต้าหกจากกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงการไม่ได้ปรับโครงสร้าง และระบบเพื่อรับกับกระแสในระดับโลก

จากสองจุดยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์นั้น มีความแปลกแยกกันในตัว โดยเริ่มจากระบบเศรษฐกิจไม่เน้นความมั่งคั่งของเงินตรา แต่สะสมในรูปของมูลค่าธาตุแท้ (Intrinsic Value) ในรูปของที่ดินที่มีศักยภาพในการผลิต สัตว์ ภูมิปัญญา ความสัมพันธ์ของมนุษย์โดยทั่วไปแล้วไม่สามารถแบ่งแยกออกจากชุมชนได้ ระบบเศรษฐกิจนี้เริ่มจากฐานรากซึ่งจะทำให้มีความมั่นคงในระดับล่าง แม้ไม่อาจก้าวสู่ระดับสูงได้ แต่ฐาน

⁶ เสน่ห์ จามริก. การวิจัยเพื่อท้องถิ่น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543. หน้า 82.

กระแ

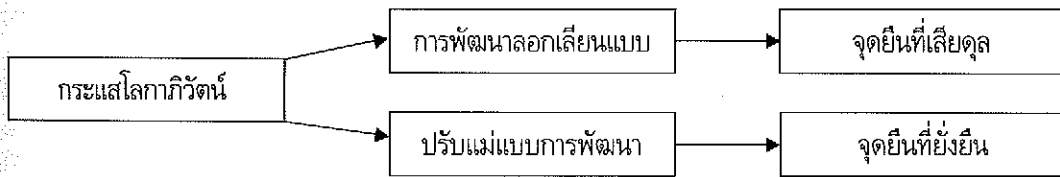
ล่างไม่ถูกทำ
ในฐานะที่เป็น
เครื่องคอมพิวเตอร์
อากาศ เศ
จิตสำนึกของ
มโหฬารขอ
เมืองใหญ่ใ
ภาคอุตสาหกรรม
เน้นเป้าหมาย
ผลผลิตที่สูง
ต่อชุมชน
อยู่ในปัจจุ
ชนบทถูกถ
สังคม และ
ดังกล่าว ผลิต
ทางเลือกใ
ก้าวหน้าขอ
เที่ยงธรรม

ความยั่งยืน

โลกาภิวัตน์
แต่ทั้งนี้คว
ตั้งรับฝ่าย

⁷ ANGO,

ล่างไม่ถูกทำลาย ส่วนเศรษฐกิจสมัยใหม่ของเรา ดำรงอยู่ในฐานที่เป็นแต่เพียงร่องรอยของอิเล็กทรอนิกส์ในเครื่องคอมพิวเตอร์ สายลวดในการสื่อสารและคลื่นอากาศ เศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่นี้ ในไม่ช้าจะสูญเสียจิตสำนึกของสถานที่และชุมชน เกิดการหลั่งไหลอย่างมีทิศทางของประชาชนที่ถูกช่วงชิงทรัพยากรอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่และกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเชื่อมต่อกับระบบกายนอกระบบที่เน้นเป้าหมายที่รายได้มวลรวมของชาติ มีการแข่งขันเพื่อผลิตผลที่สูงที่สุด ได้กลายเป็นสิ่งทดแทนเยื่อใยสัมพันธ์ต่อชุมชน ความล้มเหลวของงานพัฒนาที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันเห็นได้ชัดจากช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทถูกถ่างให้กว้างมากขึ้น ตลอดจนการล่มสลายของสังคม และสิ่งแวดล้อมในอัตราที่สูงขึ้นจากความล้มเหลวดังกล่าว ผลักดันให้เกิดความพยายามในการที่จะแสวงหาทางเลือกในการสร้างจินตนาการ (Vision) แห่งความก้าวหน้าของมนุษยชาติที่คงอยู่บนรากฐานของความเที่ยงธรรม และความยั่งยืนของสังคม⁷

ความยั่งยืนตั้งอยู่บนรากฐานที่ยั่งยืน

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังก้าวสู่กระแสโลกาภิวัตน์ จำต้องเปิดรับเงื่อนไขต่างๆ จากภายนอก แต่ทั้งนี้ควรปรับรับเพื่อรูกอย่างมีประสิทธิภาพ แทนที่พึ่งรับฝ่ายเดียว เมื่อนั้นคงถูกขับออกจากระบบก็เป็นได้

การปรับตัวในครั้งนี้นี้ควรเน้นหนักการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) พร้อมกันนั้นควรจำกัดการเปิดประเทศมิให้มากเกินไปเพื่อให้เรามีความพร้อมและเรียนรู้อย่างเท่าทันไปในตัว เนื่องจากโลกาภิวัตน์ทุนนิยมนั้นเมื่อถึงขั้นแข่งขัน พัฒนาศาสตร์เทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันเพื่อความเป็นเลิศ เมื่อฐานคิดเป็นเช่นนี้ส่งผลให้เกิดการไล่ล่า ครอบงำบีบบังคับกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย ระบบดังกล่าวนี้ได้เลือกสรรวัตถุดิบ ทรัพยากรบุคคลที่ดีที่สุดให้อยู่ในวงจรการแข่งขัน ฉะนั้นจึงมีคนกลุ่มน้อยอยู่ในปลายยอดของหอคอย แต่รากฐานซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่ต้องปรับตัวอย่างมากหากต้องการให้สังคมไทยตั้งอยู่อย่างมั่นคง รากฐานที่มั่นคงควรมีลักษณะดังนี้

1. ความมั่นคงทางชุมชน ความมั่นคงดังกล่าวเกิดจากการผลักดันให้กลไกหลักของชุมชนมีบทบาทอย่างสัมพันธ์กันคือ
  - องค์การทางศาสนา ควรสร้างภูมิคุ้มกันทางวิญญาณ เป็นหลักทางความดีมีกิจกรรมนำพาชุมชน เพื่อความมั่นคงทางจิตวิญญาณ
  - องค์การชุมชน ควรมีระบบเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาสิทธิของปัญญาการทำมาหากินกับทำมาค้าขายภายในชุมชนเอง เพื่อให้คนในชุมชนรักในถิ่นมาตุภูมิ ร่วมกันสร้างชุมชน

⁷ ANGO, IRED, ASIA AND PED FORUM, เศรษฐกิจนิเวศวิทยาและจิตวิญญาณ. มูลนิธิสานแสงอรุณ, (มปพ).

- องค์การศึกษา ควรมีการปรับการ เรียนในสองระดับคือ เรียนองค์ความรู้อันเป็นสากล เพื่อทันต่อกระแสโลกและสร้างองค์ความรู้จากภูมิปัญญา ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ชุมชนเกษตรกรรมมีทรัพยากรทาง เกษตรของท้องถิ่นนั้นๆ ในอันที่จะมาเพิ่มศักยภาพ การผลิตและตลาดท้องถิ่นอย่างกลมกลืน หากทำได้เช่นนี้ ในทุกระดับการศึกษาแล้วเท่ากับว่า การศึกษาเป็นสิ่ง จำเป็นในฐานะสร้างทรัพยากรทั้งในภาคอุตสาหกรรม บริการและเกษตรกรรมยั่งยืน

จากสามกลไกหลักคือ วัด บ้าน โรงเรียน ซึ่งมี อยู่แล้วในทุกภูมิภาคของไทย หากแต่ที่เรามาปรับเงา มีดของทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาตามแม่แบบของโลก อย่างเหมาะสมแล้วมากำหนดแนวทางเดินร่วมกันโดยตั้ง เป้าหมายหลักของแต่ละกลไก คือสร้างจิตวิญญาณให้ อยู่ร่วมกัน สร้างเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และสร้าง องค์ความรู้จากระดับรากฐานสู่สากล การปรับตัวเช่นนี้ น่าจะเป็นการสร้างความมั่นคงในระดับรากฐาน แต่ใน ความเป็นจริงแล้วสังคมไทยนับว่ามีจุดแข็งในเรื่องชุมชน อยู่แล้ว หากแต่เราได้ถูกกระแสดจากภายนอกในรูปของ แม่แบบการพัฒนาขยายอิทธิพลสู่ฐานความคิดและ ได้ส่งผลให้อ่อนแอและล่มสลายไปบ้างในบางส่วน

จากรากฐานที่สังขยิบสู่ทิศทางและเป้าหมาย ในอนาคต

สำหรับทิศทางและเป้าหมายตามที่ คณะกรรมา ธิการวิสามัญศึกษาและติดตามการแก้ไขปัญหาวิกฤติ เศรษฐกิจของประเทศได้กำหนดไว้มีดังนี้

1. หนึ่งระบบสองกลไก: การผสมผสาน เศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจการตลาด
2. เป้าหมายเชิงโครงสร้าง ควรได้ดุลยภาพ เพิ่มสัดส่วนภายในประเทศ SMEs การกระจายรายได้

3. สังคมความรู้หรือสังคมวิทยาการ
4. พัฒนาระบบเศรษฐกิจไทยให้เป็นระบบ เศรษฐกิจสังคมที่ดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุดใญ่ภูมิภาค ที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก
5. เป็นสังคมเปิด สังคมหลักประกันและ สังคมคุณธรรม
6. พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแบบยั่งยืน และความเจริญเติบโตบนจุดยืนที่ยั่งยืน
7. ส่งเสริมสร้างศักยภาพและขีดความ สามารถในการมีส่วนร่วมใน การจัดการและกำหนด กติกาโลก^๑

บทสรุป

ประเทศไทยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โลก ซึ่งอยู่ในศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลง มีเงื่อนไข ต่างๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองโลก และความ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อันเป็นนวัตกรรมล่าสุดของ สังคมมนุษย์ เงื่อนไขต่างๆ ดังกล่าวได้ทำให้โลกใบนี้นถูก เชื่อมเข้าสู่ระบบเดียวกับภายใต้กติกาอันเป็นสากล มีผล ให้ประเทศต่างๆ ต้องปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนา และนโยบายภายในให้สอดคล้องกับนโยบายภายนอก การปรับจุดยืนเพื่อกำหนดทางเดินในรูปของนโยบายนั้น ล้วนมีนัยตามแม่แบบการพัฒนาอันเป็นสากล คือการ พัฒนาเพื่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้องค์กร าระดับนานาชาติมาเปิดเจรจาเพื่อให้ประเทศต่างๆ เปิดเสรี ทางการค้า เพื่อแลกกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นำความมั่งคั่งสู่ประเทศชาติอันเป็นเป้าหมายหลักที่ ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายจะไปให้ถึง แต่เนื่องจาก ระบบของโลกดังกล่าวเป็นระบบที่มีการแข่งขันอย่างเสรี ความเป็นเสรีนี้เองได้เปิดช่องทางให้ประเทศพัฒนาแล้ว แสวงหาโอกาสใหม่ๆ เพื่อความเจริญเติบโตทางสังคม

^๑ ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ. เจาะมาตรการแก้วิกฤติเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน. 2543. หน้า 168.

เศรษฐกิจ
แจกเช่น
ในบริบท
การเปิด
ทุนนิยม
จากกระ
ทำให้ไอ
เศรษฐกิจ
จุดยืนน

ชัยยุทธ
วอลเดน
วิทยาการ
เล่นท จ
อนุช อ
ANGO,

เศรษฐกิจ แต่ในทางกลับกันสำหรับประเทศด้อยพัฒนา
 เลกเช่น ประเทศไทยที่ขาดความพร้อมในเรื่องนี้ต่าง ๆ
 ในบริบทโลก และขาดการปรับตัวที่เหมาะสมสำหรับการ
 การเปิดตัวสู่เวทีแห่งการแข่งขันในกระแสโลกาภิวัตน์
 ทุนนิยมโลก ในอดีตสู่ปัจจุบันทำให้ไทยเราไม่ได้ใช้โอกาส
 จากกระแสโลกาภิวัตน์นั้นให้เป็นประโยชน์มากนัก ดังนั้น
 ทำให้โอกาสกลายเป็นความบีบคั้นหรือภัยคุกคามต่อ
 เศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ควรปรับ
 จุดยืนบนเส้นทางเดินที่เหมาะสมด้วยฐานคิดเพื่อเป็น

องค์ความรู้มาเป็นนโยบายนำพาประเทศสู่ความยั่งยืน
 ทางเศรษฐกิจสังคมโดยจุดประกายแห่งการพัฒนา
 โดยการพัฒนาชุมชนในฐานะเป็นฐานรากของสังคมให้มี
 ภูมิคุ้มกันทางจิตวิญญาณ เศรษฐกิจพอเพียงและวิจัย
 องค์ความรู้จากท้องถิ่นสู่ระดับสากล หากทำได้เช่นนี้จะ
 ทำให้รากฐานมีความมั่นคงและสามารถดำรงอยู่อย่าง
 ยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์ได้ทั้งในระดับชุมชน-สังคม
 ประเทศอย่างมีดุลยภาพ

บรรณานุกรม

ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ. เจาะมาตรการแก้วิกฤติเศรษฐกิจ, กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน, 2543.
 วอลเดน เบลโล และคณะ. วิกฤติกระแสโลกาภิวัตน์, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2547.
 วิษยกร เชียงกูร. เศรษฐกิจไทยเศรษฐกิจโลก. สายธาร, 2545.
 เสน่ห์ จามริก. การวิจัยเพื่อท้องถิ่น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
 อนุช อภาภิรมย์. ภาวะสิ้นสุดยุคโลกาภิวัตน์. โครงการวิถึทรรศน์, 2547.
 ANGO, IRED, ASIA AND PED FOROM, เศรษฐกิจนิเวศวิทยาและจิตวิญญาณ. มูลนิธิสานแสงอรุณ, (มปพ).